

Scientometrie și evaluare academică (Scientometry and Academic Evaluation)

VASILE BRÎNZĂNESCU

Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române, Calea Griviței 21, București, România

Some natural criteria of academic research evaluation are proposed for a mixture procedure between peer review evaluation and scientometric measures.

Keywords: Academic evaluation, Scientometry and evaluation

Metodele scientometrice introduse în evaluarea academică pentru concursuri de posturi didactice în învățământul universitar și pentru concursuri de posturi de cercetare, cât și pentru evaluarea proiectelor din competițiile naționale, s-au dovedit utile în ultimii 10-15 ani. Se constată, însă, în ultimii ani, două fenomene care afectează grav evaluarea academică pe baza actualelor criterii.

Primul fenomen este exagerarea datelor scientometrice cantitative în dauna valorii calitative a lucrărilor candidaților. De exemplu, se fac clasamente strict pe baza factorilor de impact prin adunarea acestora din liste lungi de lucrări, din care puține sunt, într-adevăr, relevante pentru domeniul respectiv, fără să se țină seama de importanța, de multe ori foarte diferită, între rezultatele de cercetare obținute.

Al doilea fenomen constă în producerea, în ultimii 15 ani, de reviste locale, care au ajuns să aibă factori de impact mari, fără să conțină lucrări într-adevăr valoroase (vezi [1]), prin acțiunea conjugată a unui fel de uniuni ad-hoc cu număr mare de cercetători, care se citează reciproc fără să fie necesar; este un fel de înșelătorie cu mijloace mai subtile.

Pentru remedierea acestor fenomene și pentru a păstra obiectivitatea evaluării, propunem următoarele măsuri (criterii):

1) în loc de factor de impact trebuie folosit factorul de influență relativă (ais sau sri), deoarece acesta exclude autocitățile și ierarhizează citările în funcție de rangul ocupat de revistă (tot pe baza factorului ais în care este citată lucrarea), vezi [1];

2) criteriile minimale sunt necesare pentru a înlătura candidații foarte slabi, de la primul pas, și pentru a descuraja impostura. Totuși, la unele discipline aceste criterii sunt mult prea complicate și

ar trebui simplificate, deoarece vom mai introduce și alte criterii mai fine și, implicit, mai performante ;

3) pentru abilitare și, deci, pentru conducătorii de doctorat trebuie introdusă cerința ca aceștia să aibă cel puțin 10 (sau mai multe în funcție de domeniu) lucrări în reviste ISI cu factorul ais (sri) mai mare decât 0.5 (această limită depinde de domeniu) ca prim autor (sau ca unul dintre cei 2-3 autori în domeniile în care nu există noțiunea de prim autor; vezi, de exemplu, matematica) ;

4) în loc de clasamente obținute prin adunarea punctajelor (sri sau ais) ale revistelor, se pot folosi criterii de felul următor, mult mai relevante: câte lucrări a publicat în primele 10 reviste din domeniu (clasate din nou după factorul ais sau sri), câte lucrări a publicat în primele 25 de reviste, câte lucrări a publicat în primele 50 de reviste din domeniu și, în sfârșit, câte lucrări a publicat în prima jumătate a listei de reviste din domeniu, vezi [2].

Motivația este clară: nu numai domeniile au indici foarte diferiți, dar chiar și subdomeniile unui domeniu au factori destul de diferiți.

5) în sfârșit, autorul trebuie să depună la comisii doar 5 lucrări proprii pe care le consideră mai importante și să descrie doar câte un rezultat (cel mai important) din fiecare dintre cele 5 lucrări ;

În linii mari, cam acestea sunt criteriile aplicate la marile universități din lume și la 2-3 universități și/sau institute din România la concursuri!

Aceste 5 criterii arată, destul de clar, valoarea candidaților spre deosebire de listele lungi de lucrări nerelevante, chiar dacă suma punctajelor este mare! Calitatea înainte de cantitate...

Desigur, acum se ridică întrebarea: dacă primele 4 criterii pot fi aplicate direct din datele scientometrice și cele oferite de lista de lucrări ale candidaților, cum se poate aplica criteriul 5)? Mai

precis, cine poate aprecia, cât mai obiectiv, valoarea celor 5 rezultate din cele 5 lucrări selectate de candidat? Răspunsul este limpede: se folosesc evaluatorii, care au fost evaluați internațional măcar o dată (cei care au câștigat proiecte la ultimele competiții naționale, în care evaluarea a fost făcută cu experți internaționali în proporție de peste 75%!). Iar completarea listei acestor evaluatori, când este necesar, se poate face exact pe baza celor 5 criterii de către cei care sunt deja evaluatori în listă.

Prin aplicarea acestor criterii (mai ales criteriile 4 și 5), se vor ierarhiza corect pe fiecare domeniu cercetătorii din fiecare domeniu (nu-i nevoie să se facă un clasament, dar vor fi depistați, astfel, cercetătorii valoroși, consacrați din fiecare domeniu!).

Un alt fenomen negativ (pe lângă acela „penal” al plagiatelor!) este înmulțirea școlilor doctorale, care produc teze de doctorat mediocre și submediocre (chiar dacă sunt originale...). Pe baza criteriilor propuse mai sus, se poate face și evaluarea școlilor doctorale (inclusiv a conducătorilor de doctorat). După evaluare, prin micșorarea numărului de școli doctorale, se va obține o victorie importantă pentru înlăturarea imposturii în învățământul universitar și cercetare. Este normal ca orice universitate acreditată să aibă cursuri pentru licență, dar numai jumătate dintre acestea să aibă și cursuri de masterat, iar doctorate să acorde doar aproximativ 10-15% dintre universități (desigur, doar în acele domenii în care profesorii au calificarea necesară!).

Bibliografie

- [1] Vasile Brînzănescu, *Factorul de impact versus scorul de influență al articolului în matematică*, Revista de Politica Științei și Scientometrie – Serie nouă, **2**(1), p. 28 (2013).
- [2] Sergiu Moroianu, *Analiza bibliometrică a centrelor de cercetare în matematică pură din România*, Revista de Politica Științei și Scientometrie - Serie nouă, **2**(1), p. 34 (2013).